

โรคไตที่เป็นผลมาจากยา

องค์การอนามัยโลก กำหนดให้ วันพฤหัสบดี ของสัปดาห์ที่สอง ของเดือนมีนาคม เป็นวันไตโลก มีกิจกรรมรณรงค์อย่างต่อเนื่องทั้งในไทย และทั่วโลก ปี 2566 มีคำขวัญว่า ตระหนักรู้ ใส่ใจไต ป้องกันไว้ เน้นกลุ่มเสี่ยง กลุ่มเสี่ยง ซึ่งเดิมเคยมุ่งเน้น ให้ระวังและป้องกัน โรคไตจากเบาหวาน จากความดันโลหิตสูง จากการกินเค็ม เป็นหลัก แต่เรื่องปัญหาโรคไตวายจากยานั้น ยังมีการกล่าวถึงน้อย

เป็นที่น่ายินดีว่า ปีนี้ อธิบดีกรมควบคุมโรค¹ แถลงในวันไตโลกว่าจะมุ่งเน้นการสร้างความรู้ความตระหนัก ให้ผู้ป่วยโรคเบาหวานควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด และผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงควบคุมความดันโลหิต ให้ดี เพื่อลดการเกิดผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังรายใหม่ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการควบคุมความดันโลหิตและระดับน้ำตาลในเลือดได้ไม่ดี รวมถึงการใช้ยาไม่ถูกต้อง การรับประทานยาชุด ยาแก้ปวด ยาสมุนไพรบางชนิด ต่อเนื่องเป็นระยะเวลาานาน คนเราสามารถสูญเสียการทำงานของไตได้ถึง 90% ก่อนที่จะมีอาการใดๆ

แต่รูปธรรมการจัดการในเรื่องยาอาจจะยังไม่เป็นเอกภาพ หรือไม่ชัดเจนนัก ดังนั้นการจะปรับทางนโยบายให้ชัดเจน ควรจะได้มีการทบทวนสถิติให้ชัดเจนก่อนว่า ปัญหาโรคไตและไตวายนั้น มีสาเหตุมาจากยามากน้อยเพียงใด เกิดจากยากกลุ่มใด ความรุนแรงและผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร และเมื่อเทียบกับโรคไตที่เกิดจากเบาหวาน ความดันโลหิตนั้น แตกต่างกันมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อให้การป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นนั้นกระทำได้ตรงเป้า

¹ <https://www.pptvhd36.com/health/care/2956>

ยาวิพากษ์ จัดหมายข่าวศูนย์ข้อมูลตำรายา: วัชระระบบยา

วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นความร่วมมือระหว่างศูนย์วิชาการตำรายา: วัชระระบบยา (กพย.)

กลุ่มศึกษาปัญหา (กศย.) และเครือข่ายต่างๆ

ศูนย์วิชาการตำรายา: วัชระระบบยา (กพย.) ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสุขภาพ (สสส.)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและองค์การอนามัยโลก

ที่ปรึกษา - ผศ.ดร.ภญ.นิยดา เกียรติยิ่งอังศุลี (กพย.) / ผศ.ดร.ภญ.สุนทรี น.ชัยสัมฤทธิโชค (กศย.) / ผศ.ดร.ภญ.สุนทรี วัชระดำรงกุล

บรรณาธิการประจำฉบับ - พิสนธิ์ จงตระกูล / สรชัย จำเนียรดำรงการ

กองบรรณาธิการ - พิสนธิ์ จงตระกูล / นิยดา เกียรติยิ่งอังศุลี / วีรชัย ไชยจามร / อรกัญญา ภูมิภักดิ์ / ไตรเทพ ฟองทอง / อาสาพา เขาวนิจริญ / อุษณีย์ วรรณมณี / ศุภรดา เรืองดิษฐ์ / สุภิญญา สวัสดิ์ / ธนพล ดอกแก้ว / เบนจมาศ บุณดาวงศ์ / ชินวัจน์ แสงอังศุมาริ

ประสานงาน - เขมิกา โตนโพธิ์กุล / ไพจิตรดา กัตติญญุต

ออกแบบรูปเล่ม - บริษัท ธีแฟรคชั่น สตูดิโอ จำกัด

ติดต่อ ศูนย์วิชาการตำรายา: วัชระระบบยา (กพย.)

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาคารวิจัยจุฬารัฐประจวบเหมาะ: ชั้น 4 ถ.พญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กทม. 10330

โทรศัพท์: 02-218 7378 แฟกซ์: 02-255 2353 อีเมล: spr.chula@gmail.com เว็บไซต์: www.thaidrugwatch.org บล็อก: www.thaidrugwatch.org/blog

ยูทูป: www.youtube.com/thaidrugwatch เฟซบุ๊ก: www.facebook.com/thaidrugwatch ทวิตเตอร์: twitter.com/thaidrugwatch

กพย.ได้เคยจัดแถลงข่าว เรื่องปัญหาโรคไตจากการใช้ยามาแล้ว เมื่อ 9 มีนาคม 2560² ได้สะท้อนปัญหาและมีข้อเรียกร้อง ถึง 6 ข้อ เช่น การทบทวนทะเบียนตำรับยาไม่เหมาะสม การจัดระบบควบคุมการกระจายยากลุ่มเสี่ยง และในปี 2566 นี้ กพย.และภาคี จะได้จัดแถลงข่าว เรื่องนี้อีกครั้ง เพื่อติดตามข้อเสนอ ตลอดจนเฝ้าระวังปัญหาที่อาจเกิดขึ้นใหม่ เพราะผ่านไป 6 ปีแล้ว ข้อเรียกร้องบางอย่าง อาจจะมีการจัดการไประดับหนึ่ง การรณรงค์ในหลายๆด้านได้รับการยกระดับ โดยเฉพาะเรื่อง เบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง เรื่องการกินเค็ม แต่เรายังพบผู้ป่วยโรคไตเพิ่มมากขึ้น โดยกรมควบคุมโรค ได้รายงาน ว่า ปี 2565 ประเทศไทย มีผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะ 3 จำนวน 420,212 ราย ระยะ 4 จำนวน 420,212 ราย และระยะที่ 5 ที่ต้องล้างไตมากถึง 62,386 ราย ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ มีรายงานปี 2565 ชี้ว่า งบประมาณที่ต้องใช้ในการล้างไตและเปลี่ยนถ่ายไต สำหรับผู้ป่วยไตวายเรื้อรังระยะสุดท้าย สูงถึง 9,731 ล้านบาท

ในเรื่องของการทบทวนทะเบียนตำรับยา ที่ต้นน้ำ ยังมีความสำคัญ ในปีนี้จะถึงเวลาการต่อทะเบียนตำรับยา ตามเกณฑ์ 7 ปี แล้ว ดังนั้น เกณฑ์ กติกา การทบทวนนั้นสำคัญ เช่นค่าเดือนที่เกี่ยวข้องกับโรคไต ควรชัดเจน ที่สำคัญคือการติดตามช่องทางการกระจายตามร้านชำ ซึ่งเป็น KPI ประจำปีงบประมาณ 2566 เช่นกัน การติดตามการส่งจ่ายและซื้อขายกินเองในกลุ่ม เอนเสด กลุ่มยาชุด มีการติดตามตั้งแต่ต้นทางว่า ผลิตโดยใคร กระจายสู่ช่องทางใด ทั้งร้านชำ ร้านยา ขย1 ขย2 คลินิกทุกประเภท โรงพยาบาลทุกประเภท การจ่ายยาเกินความจำเป็น การจ่ายโดยไม่ได้สอบถามข้อห้ามหรือข้อควรระวังในผู้ป่วยไตระยะที่ 3 ไปจนถึงติดตามสาเหตุที่ผู้ป่วยไปหาซื้อยามาใช้ว่ามาจากปัจจัยใดบ้าง

กพย.สนับสนุนการรณรงค์เพื่อยกระดับการจัดการปัญหาไตวายจากการใช้ยาให้ชัดเจนขึ้น ตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงกลางน้ำและปลายน้ำ ด้วยการร่วมมือกับภาคีที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน (เครือข่ายผู้ป่วย ภาคประชาสังคม เครือข่าย นพย. ชมรมเภสัชชนบท ภาควิชาการระดับภาค) มาร่วมเฝ้าระวัง และติดตาม ร่วมวิเคราะห์เชิงระบบของการกระจายและใช้ยาที่เป็นสาเหตุหลักต่อโรคไต พร้อมกับการติดตามโรคไตที่มีสาเหตุจากการใช้ยาร่วมด้วย และเสนอแนะทางนโยบายเพื่อการจัดการที่เข้มงวดต่อไป

² <https://www.hfocus.org/content/2017/03/13573>,
<https://pr.moph.go.th/print.php?url=pr/print/2/07/93353/>

